

1° aan de feiten geen geweld meer worden aangedaan; toch zouden 2° de speciale oorartsen en de speciale keelartsen elkanders niet gewenscht samen zijn kunnen ontloopen; 3° zou de band met de andere geneeskundige vakken bewaard blijven, een punt dat mij toch van zeer groot belang schijnt te zijn.

Londen, 20 Maart 1905.

H. BURGER.

INGEZONDEN.

VEGETARISME.

Ik kan niet, met even weinig strijd lust als collega ENDTZ (n°. 10 blz. 689) laten voorbijgaan de physiologisch-hygiënische gegevens, waarmede de heer SYBRANDY zijn „antwoord aan collega ENDTZ” (n°. 9 blz. 627) meende te moeten doorspekken:

„Physiologisch heeft de vleeschdigestie meer zoutzuur noodig dan b. v. melk (zoo heeft brood veel ferment en minder H Cl noodig volgens de hondproeven van PAWLOW: Die Arbeit der Verdauungsdrüsen). Wat is het gevolg? Tijdelijke vermeerdering der alkaliteit van het bloed voor korten duur, zoodat er zelfs alkalische urine kan ontstaan: dus eliminatie van alkaliën. Maar daarna moet door het H Cl, in welken vorm dan ook, vermindering van deze alkaliteit optreden, omdat het geneutraliseerd wordt, of de Cl-ionen ontnemen Na-ionen aan het bloed (of de weefsels)”. Daaruit wordt dan geconcludeerd: „Vermindering van alkaliteit van het bloed, of liever vermindering der voorwaarden voor het ontstaan of het voorhanden hebben van hydroxyl-ionen, beteekent steeds vermindering van weerstandsvermogen door de kansen voor gevaarlijke zuurvorming in het lichaam”.

Deze opmerkingen prikkelen tot tegenspraak, omdat zij m. i. volkomen onjuist zijn.

Ik stel voorop, dat de wenschelijkheid van het vegetarisme of liever het gevaar, verbonden aan vleesch-eten, volstrekt niet kan worden bepleit door dergelijke speculatieve bespiegelingen, waartoe het motief geleverd wordt door pas gewonnen feiten der spijsverteringsphysiologie, welker volkomen geldigheid ook voor den mensch nog niet eens bewezen is kunnen worden.

Wie het aangehaalde werk kennen, weten dat de grondtoon der conclusies, waartoe het leidt, de groote *doelmatigheid* is, die het lichaam in alle onderdeelen der spijsvertering betracht. Een der voorbeelden dier doelmatigheid hebben wij te zien in het door SYBRANDY medegedeelde verschil in quantitative samenstelling van het maagsap, dat na vleesch- en dat, hetwelk na melk-gebruik wordt afgescheiden.

Waar dit voorop staat, moet het al dadelijk bevreemden, als ons verteld wordt, dat het lichaam bij de vertering van genuttigd vleesch zoo buitensporig ondoelmatig te werk gaat en steeds meer het alkali-evenwicht van het bloed verstoort. Gelukkig voor de in gevaar gebrachte vleescheters kan de onjuistheid van SYBRANDY's voorstelling blijken uit PAWLOW's eigen woorden, waarmede deze laatste (l. c. blz. 155) ons inzicht geeft in de harmonische samenwerking, die er bestaat tusschen de zoutzuursecretie eenerzijds en de afscheiding van alvleeschkliersap aan den anderen kant. Dit harmonische

duo wordt tot terzett, als wij bedenken, dat PAWLOW heeft kunnen aantonen, dat de qualiteit van het maagsap volkomen met den aard van het gebruikte voedsel in overeenstemming is.

„So treibt denn der saure Magensaft, gerade seiner Acidität wegen und ihr proportional, den alkalischen Pankreassaft; d. h. während das saure Element des Blutkochsalzes in die Pepsindrüsen und von dort in die Magenhöhle geht, dient das basische Element als Soda dem Pankreas zur Bereitung des Bauchspeichels. Und so treffen die beiden Bestandteile des Chlornatriums in dem Darm wieder zusammen und regenerieren das Kochsalz. In letzter Zeit ist diese Erklärung von Dr. WALTHER gestützt worden”.

Het lichaam gaat dus met het van de chlooratomen losgemaakte alkali heel wat economischer om dan de heer SYBRANDY ons wil doen gelooven. Het zoutzuur onttrekt niet, om geneutraliseerd te worden, alkali aan het bloed (of de weefsels), maar het benuttigt daartoe het alkali van het pancreassap, welk alkali uit niet anders bestaat dan uit de Na-atomen, die door het chloor even te voren waren losgelaten.

Waar blijft niettemin, dat de alkaliteit van de urine tijdens de spijsvertering verhoogd is. Dit is echter even goed na het gebruik van vegetabiliën als na dat van vleesch het geval. Uit SYBRANDY'S redeneering ware dus met even veel recht tot het nadeel van plantaardig voedsel te besluiten.

Overigens mag niet worden vergeten, dat de afscheiding van het maagsap een gansch andere wordt, zoodra de voedingsmiddelen *gemengd* worden genuttigd. Op brood wordt een veel „sterker” maagsap afgescheiden dan op vleesch. Wordt echter vleesch met stijfsel vermengd in dezelfde verhouding als eiwit en zetmeel in brood aanwezig zijn, dan wordt bij honden op dit „kunstmatige” brood een maagsap afgescheiden met dezelfde verterende kracht als op „natuurlijk” brood wordt geseerneerd (PAWLOW l. c. blz. 133).

Ook daarom gaat het niet aan, uit de feiten, die de physiologie der vleeschdigestie ons leert, tot het schadelijke van vleesch-voeding voor den mensch te concludeeren. Nog véél zeldzamer immers dan de echte vegetariër is de mensch, die zijn maal *uitsluitend* doet met vleesch.

Amsterdam, 14 Maart 1905.

J. SCHRIJVER.

Wij meenen dat hiermede deze zaak voorloopig voldoende is toegelicht.

Redactie.

INDISCHE SPRUW : APPENDICITIS LARVATA.

Naar aanleiding van het in n°. 10 van dit *Tijdschrift* opgenomen artikel van collega VAN DER SCHEER, „*Indische spruw, een bijdrage tot de kennis der appendicitis larvata*” wil ik een enkel woord in het midden brengen. Daartoe voel ik mij verplicht, eensdeels omdat ik in de Januari-vergadering van het 's Gravenhaagsch Geneeskundig Gezelschap, waar de geachte schrijver het opstel, vrij wel in denzelfden vorm heeft voorgelezen, verzet heb aangeteekend tegen de daarin uitgesproken gevolgtrekking, anderdeels omdat ik in een der ziektegeschiedenissen (geval IX) ongenoemd word aangewezen als een der 2 chirurgen, bij wien geen steun gevonden werd.

Met enkele woorden gezegd, komt de inhoud van bovengenoemd artikel